

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ДАЙДЖЕСТ
УКРАЇНЬСЬКОЇ ГЕЛЬСІНЬСЬКОЇ СПІЛКИ З ПРАВ ЛЮДИНИ (УГСПЛ)
ВИПУСК № 4(57), ПРОГРАМА USAID «ПРАВА ЛЮДИНИ В ДІЇ»**

Лютий 2020

ЗМІСТ

РЕАЛІЗОВАНІ В РАМКАХ ПРОГРАМИ ЗАХОДИ	2
МОНІТОРИНГ, АНАЛІТИКА ТА АДВОКАТУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ	2
СТРАТЕГІЧНИЙ СУДОВИЙ ЗАХИСТ	4
БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА	5
ПРОСУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА НАВЧАННЯ В СФЕРІ ЇХ ЗАХИСТУ	6
ГОЛОВНІ НОВИНИ В СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ	7

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

РЕАЛІЗОВАНІ В РАМКАХ ПРОГРАМИ ЗАХОДИ

МОНІТОРИНГ, АНАЛІТИКА ТА АДВОКАТУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Тренінг для депутатів з тематики прав людини під час виїзного засідання в Херсоні

Програма USAID «Права людини в дії» провела [тренінг з прав людини](#) для членів Комітету Верховної Ради з прав людини під час їх [виїзного засідання](#), що також включало моніторинговий візит до КПВВ на адміністративному кордоні з Кримом та зустрічі з правозахисниками. З огляду на мету виїзного засідання – вивчення стану забезпечення прав мешканців тимчасово окупованого Кримського півострову, розглянули відмінності режимів окупації Криму та окремих районів Донецької і Луганської областей, щоб покращити обізнаність учасників щодо цих питань. Крім того, під час відвідування сервісних зон на КПВВ [«Чонгар»](#), [«Каланчак»](#) та [«Чаплинка»](#) експерти Програми розповіли про найбільш поширені види порушень прав та свобод кримчан¹, які наш тренінг розглядав з позицій міжнародного гуманітарного права та міжнародного права у сфері прав людини².

Що може зробити парламент для подолання наслідків збройного конфлікту?

Експерти Програми USAID відвідали «Форум реформ: на шляху до Вільнюса», що передувє Конференції щодо прогресу реформ в Україні, яка має пройти в Литві влітку 2020 року.

Правозахисники презентували дорожню карту з [10 кроків](#), що є першочерговими для влади (на думку 18 неурядових організацій, включаючи й УГСПЛ) на шляху до сталого миру та захисту громадян в умовах збройного конфлікту³.

Відзначення 6-ї річниці кримського спротиву окупації

УГСПЛ/ Програма USAID взяла участь у Форумі [«Час Криму»](#), присвяченому Дню кримського спротиву кремлівській окупації. За підтримки Програми серед інших спікерів на заході

¹ [Дотична інформація.](#)

² [Рішення комітету](#) за результатами цього виїзного засідання.

³ [Додаткове посилання.](#)

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

виступила й пані Ірина Марчук з Копенгагенського університету (Данія), відома експертка з міжнародного гуманітарного права та міжнародного права прав людини, [розповівши](#) про «правовийну» як елемент наступу Кремля на Україну⁴.

Заява щодо «12 кроків для більшої безпеки України та євроатлантичного регіону»

УГСПЛ/Програма наголошують, що так званий «Мюнхенський мирний план» містить певні [неприйнятні пропозиції](#). Документ також передбачає послаблення санкційної політики щодо РФ та започаткування нового безпекового діалогу, який делегітимізує уже чинні міжнародні угоди, покликані гарантувати безпеку.

У Женеві – про виклики, з якими стикаються українські ВПО та інше постраждале від конфлікту населення

Під час [адвокаційної поїздки](#) до Швейцарії експерти УГСПЛ/ Програми USAID представили наше бачення ситуації з виконанням Україною Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права (у частині, що стосується подолання наслідків конфлікту). Презентоване під час поїздки та підготовлене в рамках Програми тематичне подання до відповідного Комітету ООН можна знайти за [цим](#) посиланням.

Програма USAID провела експертну дискусію щодо некримінальної відповідальності для колаборантів

[Йдеться про осіб](#), які не вчиняли злочинів, але були частиною окупаційного режиму, працювали на виборних посадах, чи як керівники або ж працівники місцевих підприємств, установ, організацій. Термін «відповідальність» поки що умовно позначає підходи до визначення процедур очищення влади/ перевірки благонадійності/ люстрації щодо згаданих категорій осіб. Такі підходи мають бути вироблені державою в рамках реалізації заходів «гарантій неповторення», як однієї з чотирьох складових перехідного правосуддя.

⁴ [Виступ Президента України за заході.](#)

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Чи доцільним є створення нового Національного агентства України, яке долатиме наслідки збройної агресії РФ?

Нещодавно з'явився проект відповідного закону⁵, тож пропонуємо Вашій увазі [його аналіз](#). Якщо коротко, мета видається благородною, але документ містить чимало ризиків, не містить фінансово-економічного обґрунтування необхідності створення такого агентства, повноваження якого ще й виглядають абстрактними та дублюють компетенції інших органів державної влади.

Закликаємо Міністерство освіти і науки України врахувати наші пропозиції та зауваження

Експерти УГСПЛ/Програми надали [коментарі](#) щодо нещодавніх наказів Міністерства, які стосуються удосконалення системи забезпечення рівного доступу до вищої освіти мешканців тимчасово окупованих Криму та територій Донецької та Луганської областей. Загалом, документи містять певні позитивні ідеї, але мають і чимало недоліків та дискримінаційних положень. Усі свої пропозиції ми уже відправили напряму до Міністерства і розраховуємо на позитивне рішення – врахування наших пропозицій у подальшому врегулюванні насправді важливого для мешканців окупованих територій питання.

Декілька інтерв'ю та коментарів від наших експертів щодо питань Криму та Донбасу

- Про можливий [пошук](#) осіб, які зникли безвісти через збройну агресію на тимчасово окупованих територіях.
- [Про широке коло питань](#) щодо реінтеграції Донбасу.
- [Про ситуацію з правами людини](#) в тимчасово окупованому Криму.
- Як може Україна захистити своїх громадян у Криму? – [коментарі нашого юриста](#) під час презентації Другої частини звіту «Енциклопедія репресій в Криму» (підготовленою партнерськими організаціями).

СТРАТЕГІЧНИЙ СУДОВИЙ ЗАХИСТ

Метою програми USAID «Права людини в дії» в цьому напрямку є підтримка на національному і міжнародному рівнях стратегічних судових справ для захисту суспільних інтересів⁶, а також їх широке висвітлення серед професійної спільноти та громадськості. Загальна кількість стратегічних справ, які стосуються конфлікту та підтримані Центром стратегічних справ (ЦСС) УГСПЛ в рамках програми, складає 165.

⁵ Даний законопроект №3057 [просувається](#) політичною партією «Голос», яка вважає таке агентство має порохувати всю шкоду та точні збитки, які Україна понесла через збройну агресію РФ.

⁶ Найпотужніший інструмент захисту прав людини; ведуться в інтересах громадянина чи групи громадян з метою досягнення системних змін в правовій сфері на благо суспільства та використовується з метою створення судової практики (прецедентів).

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Історії колишніх цивільних заручників та політичних бранців, жертв прокремлівських окупаційних сил на Донбасі та в Криму

Цього разу [у фокусі](#) історія пані Марини Чуйкової – медсестри з Горлівки, яка стала «шпигункою» та пережила полон в т.з. «ДНР».

За допомогою цих історій, в центрі уваги яких – доля конкретних людей, УГСПЛ/Програма USAID закликає всіх, хто подорожує до неконтрольованих територій України, бути вкрай обережними, а також нагадує, що наші юристи готові надавати допомогу у разі порушення прав людини.

Чи може Україна притягнути до відповідальності винних у скоєнні воєнних злочинів на Донбасі?

Як показує національна судова практика, зробити це доволі складно. Нюанси [пояснювала](#) наша юристка разом з іншими учасниками ефіру на каналі «UA: Донбас».

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА

[Мережа громадських приймалень УГСПЛ](#) продовжує надання безоплатної правової допомоги (в т.ч. у формі виїзних засідань у віддалених районах), проведення інформаційно-просвітницьких заходів в сфері прав людини, а також документування воєнних злочинів та порушень прав людини, пов'язаних з конфліктом. USAID в рамках програми «Права людини в дії» підтримує діяльність громадських приймалень (ГП) в містах [Торецьк](#), [Маріуполь](#), Краматорськ та [Покровськ](#) Донецької області, [Станиця Луганська](#), [Суми](#) та Дніпро, які надають допомогу постраждалому від конфлікту населенню, Київську [об'єднану приймальню](#) з питань Криму та Донбасу, а також спеціалізовану приймальню з кримських справ у Херсоні.

Нова приймальня Програми USAID “Права людини в дії”

Нову приймальню Програми USAID [відкрито](#) у Станиці Луганській Луганської області. Приймальня діє на базі ГО «Станично-Луганський центр правової інформації та юридичної допомоги» за адресою вул. 2 лінія, буд. 11.

Приймальня у Дніпрі продовжує боротись за права переселенців з Павлограда, яким доводиться жити в умовах тотальної неповаги

Оскільки боротьба переселенців з Павлограда проти [безпідставного підвищення](#) тарифів на комунальні послуги для жителів модульного містечка все ще далека від завершення, юристи

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Програми USAID продовжують роботу на цьому фронті. Це, поміж іншого, включає [низку зустрічей](#) з представниками ОБСЄ, які цікавляться ініційованою нашими юристами судовою справою. Є думка, що успіх у ній сприятиме покращенню ситуації й в інших модульних містечках України.

Як переселенці з окупованих територій можуть реалізувати своє право на якісну освіту?

Під час [навчального семінару](#) представники громадських приймалень УГСПЛ та державної мережі безоплатної правової допомоги аналізували низку актуальних проблем, з якими зіштовхуються ВПО при вступі до українських вищих навчальних закладів. Зокрема, це обмеженість у виборі ВНЗ, адже мешканці Донецької та Луганської областей, які звертаються до освітніх центрів «Донбас-Україна», можуть обирати лише з 19 навчальних закладів, що переїхали з непідконтрольної території.

Говорили також і про інші питання, тож якщо Вам потрібна юридична консультація або ж тренінг з тематики захисту прав людини в умовах збройного конфлікту та окупації – звертайтеся, ми радо допоможемо.

Підвищення обізнаності громадян з питань захисту їх прав

- Чи завжди сплата судового збору є обов'язковою для переселенців? [Юристи кажуть](#) ні.
- [Алгоритм дій](#) під час оформлення статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів.
- [Пояснення](#) щодо забезпечення дітей-ВПО безкоштовним харчуванням в закладах освіти.

Інфографіка щодо результатів роботи громадських приймалень

Програма USAID «Права людини в дії» продовжує звітувати про надану правову допомогу – пропонуємо данні за [січень 2020 року](#) із тематичним, регіональним та гендерним розподілом.

ПРОСУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА НАВЧАННЯ В СФЕРІ ЇХ ЗАХИСТУ

УГСПЛ продовжує організацію навчальних заходів з прав людини, а також бере участь в розробці комплексної національної політики в галузі освіти у сфері прав людини. Ця діяльність

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

здійснюється в рамках Всеукраїнської освітньої програми «[Розуміємо права людини](#)» (РПЛ)⁷, яка в даний час є єдиною неформальною системою освіти, що має матеріальну базу для своєї діяльності – Освітній дім прав людини в Чернігові (ОДПЛ-Чернігів).

Чому кримчани масово не їдуть за освітою на материкову Україну, якщо кримські дипломи у світі (окрім Росії) не визнаються?

Керівниця освітнього напрямку УГСПЛ/ Програми USAID розповідає про перспективи для кримської молоді в контексті вступу до вишів материкової України – *більше по темі можна дізнатись [за посиланням](#).*

Що вивчали студенти під час 4-х місячного правозахисного практикуму в УГСПЛ?

13 майбутніх юристів-міжнародників протягом минулого навчального семестру відвідували лекції та практичні заняття, які були цілком побудовані на кейсах, що пов'язані з реальною діяльністю УГСПЛ/Програми USAID або зі зверненнями громадян до наших громадських приймалень. Особливістю [цьогорічного курсу](#) – так званого «Практикуму з правозахисної діяльності» – була сфокусованість на питаннях захисту прав людини в умовах збройного конфлікту та правосудді перехідного періоду.

ГОЛОВНІ НОВИНИ В СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ

Чи захистить ЮНЕСКО кримську культурну спадщину в умовах кремлівської окупації?

У Верховній Раді [зареєстровано](#) законопроект, на основі якого Україна має приєднатись до Другого протоколу 1999 року до Гаазької конвенції 1954 року про захист культурної спадщини під час війни (*власне [сам законопроект](#)*).

⁷ Заснована в 2007 році, програма спрямована на інкорпорування цінностей та принципів прав людини в систему формальної освіти, а також розвиток неформальної освіти прав людини, таким чином сприяючи культивуванню культури прав людини, зміцненню поваги до верховенства права в Україні, сприянню міжкультурному порозумінню та принципам мирного вирішення конфліктів. Наразі РПЛ нараховує понад 3 500 випускників зі всієї України.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Верховна Рада провалила закон про пенсії жителям окупованих територій

Законопроект № 2083-д [не пройшов перше читання](#), а також було відправлено на доопрацювання базовий законопроект № 2083.

Президент України запроваджує 26 лютого День спротиву окупації Криму та Севастополя

Відповідна інформація знаходиться [за посиланням](#).

3 фігуранта справи «26го лютого» Мустафи Дегерменджі зняли всі звинувачення

Деталі можна знайти за [цим посиланням](#).

Цей дайджест було розроблено завдяки щедрій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках програми «Права людини в дії», яка виконується Українською Гельсінською спілкою з прав людини. Зміст публікації не обов'язково відображає погляди USAID/Уряду США.

У світі, USAID є однією з провідних установ у сфері розвитку, яка виконує роль каталізатора цих процесів та допомагає досягати позитивних результатів. Діяльність USAID є проявом доброчинності американського народу, а також підтримує просування країн-отримувачів допомоги до самостійності та стійкості та сприяє забезпеченню національної безпеки та економічного добробуту США. Партнерські стосунки з Україною USAID підтримує з 1992 року; за цей час, загальна вартість допомоги, наданої Україні з боку Агентства, склала понад 3 млрд. доларів США. До поточних стратегічних пріоритетів діяльності USAID в Україні належать зміцнення демократії та механізмів досконалого врядування, сприяння економічному розвитку та енергетичній безпеці, вдосконалення систем охорони здоров'я та пом'якшення наслідків конфлікту у східних регіонах. Для того, щоб отримати додаткову інформацію про діяльність USAID, просимо Вас звертатися до Відділу зв'язків з громадськістю Місії USAID в Україні за тел. (+38 044) 521-57-53. Також пропонуємо завітати на наш вебсайт: <http://www.usaid.gov/ukraine>, або на сторінку у Фейсбук: <https://www.facebook.com/USAIDUkraine>.

Програма USAID «Права людини в дії», контактна інформація:

Українська Гельсінська спілка з прав людини

вул. Фролівська, 3/34, Київ, Україна

тел.: +38 044 485 17 92, факс: +38 044 425 99 24

Електронна пошта: t.symbivskyy@helsinki.org.ua, веб-сайт: <http://helsinki.org.ua/>